

**Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Konuşma ve Telaffuz Becerisinin
Kazandırılması ve Geliştirilmesi Üzerine**

Mehmet Donuk

mehmetdonuk18@gmail.com

Assist. Prof. Dr. Doğan Yücel

Dep. of Oriental Philology, Int. Burch University

ORCID ID: 0000-0001-6240-8886

dogan.yucel@ibu.edu.ba

Özet

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel becerileri öğrenmek esastır. Bu alışkanlıkları şu şekilde sıralayabiliriz; dinleme, okuma, yazma, telaffuz ve konuşma becerileri. İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde bu olgular esas alınarak yapılır. Bu alışkanlıkların en önemlisi konuşma ve telaffuzdur. Dil öğrenimi, ayrı bir bölümde ele alınır. İkinci dil öğretiminde öğrenilen dili konuşabilmek en önemli etkenlerden bir tanesidir. Bunun sonucunda; dil öğrenimine olan azmin ve isteğin arttığı görülür. Bunların hepsi dikkate alındığı zaman; konuşma ve telaffuzun önemini bir kez daha anlamış oluruz. Bu çalışmanın amacı: İkinci dil olarak Türkçeyi öğrenen yabancıların konuşma ve telaffuz becerilerini kazanmalarının önemi üzerinde durulmasıdır. Bunun sonucunda gerçekleştirilebilecek uygulamalar ve metotlar üzerinde durulup dikkatle incelenmesi gerekir. Bu nedenden dolayı hem konuşma hem de telaffuz becerisinin kazanılabilmesi için bireyin öğreneceği dil üzerinde sürekli bir şekilde pratik yapması gerekir. Pratik yapmadan bir dilin gelişme göstermesi düşünülemez.

Anahtar kelimeler: Türkçenin ikinci dil, öğretimi, konuşma, telaffuz becerisi.

**On Gaining and Developing Speaking and Pronunciation Skills in Teaching Turkish as a
Foreign Language**

Abstract

It is essential to learn basic skills in teaching Turkish as a foreign language. These habits can be listed as follows; listening, reading, writing, pronunciation and speaking skills. Teaching Turkish as a second language is based on these facts. The most important of these habits is speaking and

pronunciation. When learning a language, it is covered in a separate section. Being able to speak the learned language is one of the most important factors in second language teaching. As a result of this; It is seen that the determination and desire for language learning increase. When all of these are taken into account; once again we understand the importance of speaking and pronunciation. The purpose of this study: The importance of foreigners learning Turkish as a second language to gain speaking and pronunciation skills is emphasized. As a result, it is necessary to focus on the applications and methods that can be realized and carefully examined. For this reason, in order to gain both speaking and pronunciation skills, the individual must constantly practice on the language to be learned. Knowing a language means you can speak that language. It is unthinkable for a language to develop without practice.

Key words: Turkish as a second language, teaching, speaking, pronunciation skills.

Giriş

Dünyada teknoloji ve bilimin gelişmesiyle; insanlar arasındaki iletişim ve etkileşim birbirinden ayrılmaz bir parça haline gelmektedir. Globalleşen dünyamızda, farklı bölgelerden, farklı olgular ve kültürlerden insanların diyaloglarını gerçekleştirmesi zorunlu hale gelmiştir. Yeryüzünde birçok dil olmasına rağmen insanlardaki dil öğrenme isteği gün geçtikçe artmaktadır. (Aslan, 2008: 118). Gerek Türkiye'deki yapısal dil standartları Türkiye'nin coğrafi konumu itibarı ile hem turistlerin hem de ticaretle uğraşan iş insanlarının Türkçeyi öğrenmeyi daha makul hale getirmiştir. Globalleşen dünyada ikinci dil olarak Türkçe öğrenmenin, her geçen gün daha da arttığı bilinmektedir. Araştırmalar gösteriyor ki Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimine yönelik yapılan çalışmalar, her geçen gün Türkçeye olan ilgiyi arttırmaktadır. Yabancılar dil öğretimi ve öğreniminde hedefler istikametinde istenilen verimi alabilmek için takip edilmesi gereken kuralların, yöntemlerin ve tekniklerin iyice sentezlenip uygulanması gerekir. Demirel (2015) yabancı dil öğretiminde temel alınan ilkeleri şu şekilde sıralamaktadır.

- Dört temel beceriyi geliştirme.
- Öğretim etkinliklerini önceden planlama.
- Basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru öğretme.
- Görsel ve işitsel araçları kullanma.
- Ana dili gerekli durumlarda kullanma.

- Verilen bilgilerin günlük yaşama aktarılmasını sağlama.
- Öğrencilerin derse etkin olarak katılımını sağlama.
- Bireysel farklılığı dikkate alma.
- Öğrencileri güdüleme ve cesaretlendirme.

Telaffuz, hayatın her alanında; eğitimde, sosyal yaşamda ve iş hayatında sürekli kullanılan dil becerilerindedir. İnsanların günlük hayatlarının büyük bir bölümünü, dinleme ve diyaloglar oluşturmaktadır. Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen kişilerin; Türkçenin konuşma yönlerini dikkate almaları, ilgili, dikkatli ve sosyal olmaları, konuşmaları gerekmektedir. (Emiroğlu, 2013: 277)

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yabancıların mümkün olduğunca en iyi şekilde konuşmalarını sağlamak ve konuşma tekniklerini öğretmektir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde karşılıklı iletişimin önemi üzerinde durulmalıdır. Öğrencinin bildiği dil ile bilmediği arasındaki benzerlikleri ve ortak noktaları öğrenciye gösterilmesi ve hissettirmesi gerekmektedir. Dili öğrenmenin en iyi yolu öğrenilen dilin kendi dilinin arasındaki ortak noktalara değinildiğinde o dille olan bağlılığını ve öğrenmeyi de daha da hızlanıyor. Dil öğrenenlerin Türkçe dilini kapsamlı öğrenebilmeleri ya da kendince öğrendiği dili temel yapı taşı olarak gören diğer dillerle karşılaştırma yapacaktır ve başka dilleri öğrenmeye çalışacaktır. “Bu tür bir bilgilendirme, bu dili öğrenmek isteyenlerin hedef, istek ve çalışmalarını yönlendirmesi ve onları güdülemesi açısından önemlidir” (Köksal ve Pestil, 2014, s. 305-306).

Yeni bir dil öğreniminde amaçlardan biri de öğrencilerin öğrene geldiği ikinci dili daha açık ve belirgin bir şekilde karşısındakine aktarmasıdır (İşisağ ve Demirel, 2010: 193). Bu bağlam etrafında Türkçenin yabancı dil olarak öğrenme süresinde hedef kitleye konuşma ve telaffuz becerisini kullanma yeteneğini kazandırmak için yapılması gereken çalışmalar vardır.

Bulgu ve Yorumlar

Konuşma ile Telaffuz Becerisinin Geliştirilmesi ile Kazandırılması

Haberleşme, bilgi aktarımında insanların gelişimi ile ilgili olarak konuşma kabiliyetlerini artırır. Dil kabiliyetlerinden meydana gelen belirli bir aşamadan geçmesi beklenir. Avrupa Ortak Başvuru

Metni ile dil becerileriyle yabancı dil öğretilmesi gittikçe önem kazanmaktadır. Yabancı dil öğretiminin en temel ilkesi dili iletişim için öğretmektir. Yeni dil öğrenme en önemli ilkesi diller arası iletişimi sağlamak içindir. Dolayısıyla, dil becerileri arasında konuşma becerisi her zaman en önemlisi olarak göze çarpmaktadır (İşisağ ve Demirel, 2010, s. 193).

Yeni bir dili geliştirmeye çabalarken bununla birlikte o dilin sahip olduğu kültürü anlama o kültürü tanıma evresine girdiğinin anlamına gelir. Şahıs yabancı bir dil öğrenmeye başladığı zaman fikirlerinin değişime , şöyle ki eski fikirleri yenilenecektir ve insanlara bakış açıları ve düşünceleri farklılık gösterecektir. Telaffuz edebilmek, yazıya bütün değişikliklerini belirtecek şekilde geçirilmesi önemli ve tutarlı olmalı (Sunel, 2010: 85). “Her dilde olduğu gibi, dilimizin ana dil ve yabancı dil olarak öğretilmesinde seslerin doğru telaffuz edilmesi ve yazıya bütün farklılıkları belirtecek şekilde geçirilmesi önemli bir yer tutmaktadır” (Göçer, 2015). Bir dilin kelimelerini öğrenmekle ya da cümle kurmakla o dili bilmiş sayılmaz bununla birlikte ağız ile ifade edilmeyen hareketlerinde öğrenmesi lazımdır. Diyaloğa geçtiğimiz kişilerin daha güzel bir şekilde Türk dilini doğru, sade ve anlaşılır kelimeler kullanarak aktarması önerilir.

“Bygate’e (2001) göre, konuşma davranışında genel olarak dört belirleyici temel süreç bulunur. Bunlar; *anlamlandırma, şekillendirme, uygulama ve kişisel denetim* aşamalarıdır.

Anlamlandırma aşamasında beynimiz aldığı mesajı algılayıp vereceği mesajı planlamaktadır. Bu aşamada konuyla ilgili bilgi, konuşulacak ortam, konuşma tonu ve süreci planlanmaktadır. *Şekillendirme* aşamasında konuşmada kullanılacak kelimeler, deyimler anlama uygun dil bilgisi yapıları şekillendirilir.

Uygulama aşamasında konuşan kişi konuşmayı uygulayacak ağız, dil, diş nefes ve ses gibi organları uygun şekilde kullanmaya çalışır ve son bölümde aktarma üzere olduğu fonetik yapıyı otomatik olarak dil bilgisi hataları, kelime ve harf yanlışları gibi açılardan

Kişisel denetimden geçirir. Tüm bu süreçler çok hızlı bir şekilde gerçekleşir” (Akt. Köksal ve Pestil, 2014, s. 298-299).

Konuşmanın kişiye kazandırılması ve da akıcı bir şekilde dili konuşa bilmesi için dil becerilerini geliştirilmesinde işlenecek argümanın içeriği, öğrenenlerin dil seviyeleri, dil öğrenilecek mekânın uygunluk durumu gibi niteliklere uygun metot ve teknikler işlenmesi gerekir. Yapılan aktiviteler arasında kullanılan metot ve verimliliklerini artıracak yeterliklere yer verilmeli öğrenilen dili daha aktif bir şekilde kullanabilmeleri gerekmekte. Aşağıda konuşma yetisinin kazandırılması ile ilgili uygulanması gereken yol ve yöntemlerden bahsedilmiştir.

Konuşmacının dile olan hakimiyetinin başarısı bu evrelerin her birinde kişinin yeteneklerine yakından ilgilidir. Kişinin kelime dağarcığı az ise, öğrenilen derse yeteri kadar bilgiye sahip olmaması, tonlamada, telaffuzda yanlış yapması, ses tonunu ile konuşma hızını ayarlamazsa konuşmacının başarısını kotu yönden etkiler. Konuşmanın diğer bir yönünü de dil gelişimini doğrudan belirleyen en büyük faktörler ise konuşmanın şekli ve hitabıdır. Konuşma becerileri Öğretmenlerin en çok kullandığı ve hangilerinin takip edilmesi gerektiği sıralama şöyle olabilir (Demirel, 1993: 111-113): Değişik ortamlarda, farklı ambiyanslarda ortaya konulan dil becerilerini temel olarak 2 bölüme ayırılır.

A) *Karşılıklı konuşma*: gün içindeki konuşmalar, muhabbetler, tanışma, tanıştırma, ikili diyaloglar kurma, empati kurma, özür dileme, telefon konuşmaları, büyük insanlarla ve görevli kişilerle konuşma muhabbet etme gibi durumlarda yapılan diyaloglarla denir.

B) *kalabalığa konuşma*: karşımızda bulunan bir topluluk için yapılan hitap kitleye verilen söyleşilerdir. Bu tarz konuşmalara söyleşilere numune olarak hikâye, masal, anı, anlatma, duyurulardır. Konuşma becerisini geliştirmeye dönük olarak öğretmenlerin en çok kullandıkları alıştırmalar ve izlenecek sıra şu şekilde olabilir (Demirel, 1993, s. 111-113).

1.Mekanik Alıştırmalar: Öğrenciden beklenen öğretmeni iyice gözlemleyip onu taklit etmesi öğrenciden beklenir bu taklit etme süreci ne kadar uzun olursa öğrencinin öğrenme süreci de paralel seviyede gerçekleşir. Çünkü öğrenci bu taklit etme sürecinden sonra kendi hatalarını görür ve düzeltmeye öğrenci bu taklit sürecini devam ettirdiği müddetçe kendi hatalarını görmeye başlar ve bu hataları düzeltmek adına kendi kendine yapacağı çalışmalar ile o hataları düzeltereği beklenir.

Anlamlı Alıştırmalar: Bu alıştırmalar ile öğrenciden başta kalıp cümleler ile daha düzenli anlamlı ve dil bilgisi kurallarına uygun günlük konuşma dilinden ziyade daha resmi bir dil kullanılması beklenir.

İletişimsel Alıştırmalar: Bu araştırma ile öğrenci dile tam hâkim olmadan, yani dilin yapısı ve kurallarını öğrenmeden bu alıştırmaya geçilmemelidir. Ne zaman dilin kural ve yapısını öğrenirse bu alıştırmaya geçilir bu alıştırmaya örnek olarak da münazara tiyatro ve doğaçlama oyunları olabilir.

Yöntem ve Teknikler

Yeni bir dil öğrenirken öğrenilen dilin kelime ve sözcük türlerini öğrenmekle başlar. (Memiş ve Erdem, 2013: 303). Bu nedenden dolayı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi başlangıç seviyesinde dil alışkanlığını kullanılmasının yararlı olduğu görülmektedir. Bu dili pratik yaptıkça zamanla akıcı bir şekilde konuşacaktır. İkinci dilin öğreniminde genellikle yeni başlayan kişilere dil öğretimi yapılırken en basit şekilde ve sade haliyle öğretime başlanmalı öğrencinin ana dili ve öğretilen dil arasında ortak sözcükler veya cümleler varsa onlardan başlanmalı çünkü o şekilde öğrenci kendini daha iyi bir şekilde motive etmiş olur. Telaffuzu geliştirmek için şu yolları takip edilmelidir.

1 dinleme

2 ayırt etme

3 tanıma

4 sesi telaffuz etme

5 düzeltme

Dinleme: karşısındaki konuşanı dikkatlice izleme gözlemlene ve ne anlattığını anlamaya çalışmadır.

Ayırt Etme: öğrenmek istediği dili dikkatlice dinleyen öğrenci kendi dilinde ki bazı kelimeleri ve kendi dilinde olmayan kelimeleri ayırma sürecidir.

Tanım: kendi dilinde kullandığı kelimeleri öğreneceği dilden benzer olanları ayırma.

Sesi çıkarma: kişi bu aşamada öğreticiyi taklit ederek öğreticinin çıkardığı sese tempo tutarak öğrenmeyi hızlandırır.

Düzeltilme: bu aşamada ise öğretici dil öğrenen bireylerin yanlış çıkarttıkları sesli düzeltir ve nasıl sesi çıkaracağını anlatır veya yazarak anlatmaya çalışır (MEB, Anadolu Lisesi İngilizce Dersi Öğretim Programı, Ankara, 2002).

Öğretmen, dersin herhangi bir bölümünde ortaya çıkan telaffuz sorununu, o anda ele almalı, konuyu fazla dağıtmadan birkaç örnekle çözümlenmelidir (s. 113-116). Telaffuz öğretiminde izlenecek ilkeler (Demirel, 1993, s. 116).

Konuşma ve Telaffuz Nasıl Geliştirilir?

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmeye çalışan kişilerin zorlandıkları konuları Derman (2010); Biçer, Çoban & Bakır (2014) birçok akademisyen ele almış ve araştırmıştır. Bu sorunlardan biri de konuşma tekniklerini Türkçeyi öğrenen yabancılar tarafından tam olarak geliştirilememesidir. Karşısındakini tam anlayamayan bir insanın doğru bir iletişim kurabilmesi mümkün değildir. Böyle bir duruma düşen birey karşısındakini anlamadığından dolayı anlaşmazlıklar ortaya çıkar. Karşısındakini anlamak için dinlemeyen bireyin dinleme faslı bittikten sonra bireyle etkili bir iletişime geçer. Karşısındaki ile etkili bir iletişim kurabilmesi için doğru ve pürüzsüz bir telaffuz ile konuşması gerekir. Karşısındaki ne bir şeyler anlatmak isteyen bireyin düzgün ve anlaşılır bir şekilde kelimeleri doğru telaffuz etmesi gerekir. Yoksa karşı taraftaki yanlış telaffuzdan dolayı kendisini dinleyiciye tam ifade edemeye bilir. “Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi ’ne (2013) göre doğru telaffuz için.

a) sadece doğal anlatımlarla doğrudan karşılaşma.

b) hep birlikte

I. öğretmen,

II. ana dili konuşucusunun ses kayıtları,

III. ana dili konuşucusunun video kayıtlarını taklit yolu.

c) dil laboratuvarında bireysel çalışma.

d) özel sesbirim özellikleri içeren bir metni yüksek sesle okuma.

e) dinleme eğitimi ve telaffuz alıştırmaları yapma.

f) d ve e şikkında olduğu gibi, fonetik alfabe ile yazılmış metinleri kullanma.

g) bilinçli telaffuz öğretimi.

h) yazılı formların telaffuzunu öğrenme gibi yöntemler izlenmelidir.”

İkinci dilleri Türkçe olan yabancılar Türkçe öğrenmeye başladıkları zaman kendi dillerindeki bazı harfleri Türkçe harfler ile karıştırabiliyorlar ve kendi ana dillerindeki harflere benzetip yanlış telaffuz edebiliyor. Yurtdışına göç eden Türklerin dillerine yeteri kadar sahip çıkmadıklarından dolayı ve aynı zaman da gittiği ülkenin dilini evinde de konuşuyor olmaları çocuklarının kendi ana dillerini zamanla unutmalarına neden olmaktadır.

Sonuç ve Tartışmalar

Bu bağlamda Türkçeyi daha iyi bir şekilde kullanabilmeleri için yol ve yöntemler belirtilmiştir. Bununla beraber Türkçeyi ikinci bir dil olarak kullanan yabancıların nasıl bir yol izlemesi gerektiğini belirten çeşitli araştırmalar Türkçeyi günlük hayatta daha iyi kullanabilmesi için çeşitli kaynaklardan seçilerek Türkçeyi yabancılar için öğretirken basit ve pratik olan metodu uygulayacaklarını detaylı olarak anlatılmıştır. Öncelikle yeni bir dil öğrenecek olan yabancıların, öğreneceği dili günlük hayatta kullanabilmesi adına özellikle makalede belirtilen metot ve yöntemler ışığında yabancıların öğrendiği dili günlük hayatta kullanması gerekir çünkü yeni bir dil biliyor demek o dili konuşuyor demektir. Ayrıca yeni dil öğrenen adayların pratik yapmadan o dili geliştirmesi mümkün değildir. Bu kapsamda ikinci dilleri Türkçe olan yabancıların kendilerini daha rahat ifade edebilmeleri adına izleyecekleri yöntem ve metotları da ifade edilmiştir.

- * İlk önce basit cümlelerle derse başlanmalı.
- * Ana dili ile öğrenilen dilin ortak sözcükleri varsa onlarla basit cümleler kurulmalı.
- * Dilin en basit şekillerle dilin cümle yapısı hakkında kısa bir bilgi verilmeli.
- * Yanlış öğrenilen cümle yapısı sonra düzeltilmesi çok zor olur.
- * Öğrencilerin öğrendikleri dile maruz kalmaları sağlanmalıdır.
- * Kendi ana dillerindeki ve öğreneceği dildeki benzer kelimeleri bilmesi öğreneceği dili daha da kolaylaştıracaktır.
- * Dilde var olan seslerin ve konuşulan dildeki sesleri öğrenen kişilerin konuştuğu dildeki seslerde olan farklılıklar en ilgi çekenlerdir.
- * Öğrenmeye çalışılan dilin istenen ses farklılıklarını anlamlı bir şekilde belirtmek.
- * Öğreticinin söyleyecekleri sözleri yapacağı etkinliği dil öğrenen kişilere kendi dillerindeki farklı karşılıklarının yanlış anlamının önüne geçmek için sınıf içinde normal bir tempoda konuşmalıdır.

Kaynakça

Allen, A., Bygate, E., Vousden, M., Oliver, S., Johnson, M., Ward, C., ... & Kim, I. C. (2001). Multiple-dose pharmacokinetics and tolerability of gemifloxacin administered orally to healthy volunteers. *Antimicrobial agents and chemotherapy*, 45(2), 540-545.

- Biçer, N., Çoban, İ., & BAKIR, S. (2014). Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Karşılaştığı Sorunlar: Atatürk Üniversitesi Örneği. *Journal Of International Social Research*, 7(29).
- Demirel, Ö. (2014). *Yabancı dil öğretimi* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı: TÖMER örneği. *Dil Dergisi*, 166(1), 5-15.
- Demirel, Y. (1993). On the calculations of azeotropes from the NRTL and UNIQUAC models. *Fluid phase equilibria*, 86, 1-13.
- Derman, S. (2010). Yabancı Uyraklı Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğreniminde Karşılaştıkları Sorunlar. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29(29), 227-247.
- Göçer, A. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisinin kazandırılması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), s. 21-36.
- İşisığ, K. U., & Demirel, Ö. (2010). Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninin konuşma becerisinin gelişiminde kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156).
- Köksal, D. & Pestil, A. D. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Konuşma Öğretimi (ss. 295-316)', *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* (Editör: A. Şahin). *Ankara: PegemAkademi Yayınlan, Ankara*.
- Emiroğlu, S. (2013). Konuşma eğitimi. *Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı*.
- Flocea, P., Verestiuc, L., Popa, M., Sunel, V., & Lungu, A. (2010). Crosslinked Networks Based on Polysaccharides and Collagen for Pilocarpine Sustained Release. *Journal of Macromolecular Science, Part A: Pure and Applied Chemistry*, 47(6), 616-625.
- Göçer, A. (2015). TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA BECERİSİNİN KAZANDIRILMASI. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 21-36.
- Memiş, M. R., & Erdem, M. D. (2013). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, kullanım özellikleri ve eleştiriler. *Turkish Studies*, 8(9), 297-319.
- Aslan, H., Kimelman-Bleich, N., Pelled, G., & Gazit, D. (2008). Molecular targets for tendon neof ormation. *The Journal of clinical investigation*, 118(2), 439-444.
- İşisığ, K. U., & Demirel, Ö. (2010). Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin konuşma becerisinin gelişiminde kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156).